

Werkbezoek ContourdeTwern 4 juni 2018

Zoek en benut menskracht in de wijk

Sociaal werker van het Jaar Sjef van der Klein leidde de Sociaal Werk Nederland-delegatie rond door de Reeshof, de Tilburgse wijk waar hij het ouderenwerk op de kaart heeft gezet. Daarna trok het gezelschap door naar R-Newt, het minstens zo spraakmakende jongerenwerk van ContourdeTwern. Dus als dit werkbezoek één ding duidelijk maakte was het wel dat het sociaal werk dé expert is in het zoeken en benutten van human resources in de wijk.

ContourdeTwern organiseerde met [sociaal werker van het jaar, Sjef van der Klein](#) dit werkbezoek. We verzamelden ons in de Driehoek, waar Sjef samen met collega's, mensen van de gemeente Tilburg en van het wijkgezondheidscentrum de aftrap voor zijn rekening nam. Het bezoek bestond uit vertegenwoordigers van Sociaal Werk Nederland, Rabobank, FCB, pensioenfonds Zorg en Welzijn en het ministerie van JenV.

[De Driehoek is een ontmoetingsruimte](#) voor met name oudere bewoners van de wijk Reeshof. Ze kunnen daar zes dagen per week terecht voor activiteiten; Pakweg 350 buurtbewoners maken er gebruik van. Veertig van hen zijn actief voor de groep en runnen de ontmoetingsplek zelf, met slechts 16 uur ondersteuning van professionals van ContourdeTwern. In de buurt is ook een wandelroute met oefeningen aangelegd om ouderen te stimuleren om meer te bewegen: Kwiek.

Overheden denken te rooskleurig over langer thuiswonen

Sjef (27) begon hier tien jaar geleden als stagiair; hij kan met recht zeggen dat hij de afgelopen jaren de problemen van ouderen flink heeft zien toenemen. Hij benoemde een veelvoorkomend misverstand: 'Overheden denken dat de zorg voor ouderen die langer thuiswonen vanzelf tot stand komt. Nou, dat is een illusie. Het kost enorm veel tijd en energie om op te vissen wat er leeft in de wijk en wat bewoners nodig hebben. Om vrijwilligers te zoeken en klaar te stomen. Het was de bedoeling dat huiskamergroep in De Driehoek zelfstandig zou draaien, maar daar is men van teruggekomen.'

Ggz-expertise nodig

Onder de bezoekers zijn onder anderen ggz-cliënten, dementerende ouderen, mensen met niet aangeboren hersenletsel. Sjef: 'Daarover heb je dus expertise nodig, maar ik heb geen medische achtergrond. Sowieso moet er een sociaal werker zijn, want willekeurige vrijwilligers hebben aan deze groep een hele kluif. En trouwens bewoners en hun mantelzorgers komen hier niet uit zichzelf, je moet ze eerst binnenhalen.'

Nieuwe manier van werken

Deze tijd na de decentralisaties vraagt echt om een andere manier van werken van sociaal werkers, stelde Sjef. 'Daar moet je je goed van bewust zijn; je moet

samenwerken met je collega's, met andere organisaties en wijkbewoners; innovatief zijn en werkende aanpakken verduurzamen. Doorontwikkelen als de vraag verandert.' Maar het begint altijd met presentie. 'Aanwezig en aanspreekbaar zijn. Zowel voor bewoners als voor partners in de wijk, ook al levert je aanwezigheid niet direct iets op. Het is investeren in relaties, in luisteren, signaleren en daarop inspelen.'

Actie structuraliseren

Sjef refereerde aan de lezing van [Margot Scholte over SANS](#) over actiegericht sociaal werk; en dat je die actie moet zien te structuralisten. Een voorbeeld uit de buurt: mensen met niet-aangeboren hersenletsel (NAH). Sjef kreeg steeds meer individuele vragen van deze mensen en bedacht iets collectiefs voor die groep. Nu is er een clubje NAH-mensen dat zelf activiteiten en ontmoeting op poten zet inclusief hun blad *NaHtuurlijk*. Ze kijken wat de groep zelf nodig vindt, bijvoorbeeld ondersteuning voor de mantelzorgers.'

Ontmoetingskamer Dementie Reeshof

Zorg heeft sociaal nodig. Sinds december 2015 hebben drie organisaties (ContourdeTwern, het gezondheidscentrum en de Driehoek) gezamenlijk voor de dementerende in de buurt de Ontmoetingskamer Dementie Reeshof opgezet. Die is drie dagdelen per week open. De huisartsen zijn ook betrokken. En de wijkverpleegkundigen voorzien in een warme overdracht: als iemand voor het eerst gaat, komt zij mee. Ook hier bleken structureel vaste krachten nodig. Sjef: 'Het kost veel opstartvermogen, veel energie en veel begeleiding. We staan het liefst met drie mensen op de groep van twaalf. Er is één iemand die vier uur heeft om te coördineren.'

Voor wie?

Er was een man die vroeger in de horeca werkte. Hij was gebaat bij de Dementiekamer, en schenkt daar nu koffie. Wel begeleid, 'want door de problemen met zijn kortetermijngeheugen moet hij geholpen worden: hij vergeet steeds dat hij al een rondje gegeven heeft.'

De Ontmoetingskamer is geen geïndiceerde dagbesteding, maar vrijwillig; een soort tussenvoorziening. Mensen ontmoeten en helpen elkaar, en er wordt onder meer geheugenfitness gegeven. Sjef: 'Mensen moeten zelf komen. Het is halen en brengen: wat kun jij bijdragen aan de groep? Wat is je verhaal? En als gaandeweg toch geïndiceerde dagbesteding nodig blijkt, dan is de stap daarheen kleiner.'

Fatsoenlijk programma

Sjef: 'Deze Ontmoetingskamer is een van de voorbeelden die laten zien hoe sociaal werk voorkomt dat mensen tussen de wal en het schip komen. Er wordt veel te gemakkelijk gedacht dat het wel goed komt dankzij eigen kracht, langer thuiswonen en zorg. Maar het is geen kwestie van even "een ruimte open gooien" en dan gebeurt er wel iets. Je moet wel een fatsoenlijk programma bieden.'

Sjef ziet het hier en daar behoorlijk mis gaan. Zie daarvoor [het artikel in de Nieuwe Praktijk](#).

Geld van zorgverzekeraars?

Het blijft worstelen om de Ontmoetingskamer duurzaam gefinancierd te krijgen. Zorgverzekeraars zouden dit samen met gemeenten moeten oppakken, want structurele financiering is echt een probleem dat ten onrechte veel te veel organisatie-uren opslurpt. Sjef: 'Of we moeten zoeken naar andere vorm van maatschappelijke financiering, naast de kleine eigen bijdrage die we van bezoekers vragen.'

Mensen die naar de Ontmoetingskamer komen, zitten nog aan de "gezonde" kant in die zin dat ze nog niet betaald worden uit de zorgverzekeringspremies. Sjef: 'Omdat het niet om ziekte gaat. In Tilburg wordt er breder gekeken naar gezondheid: hoe geef je het leven van mensen weer meer kleur, wat zijn hun behoeftes en kansen? Dit werkt

preventief voor (gezondheids)problemen.'

Sjef vindt dat het sociaal werk wordt ondergewaardeerd. Bovendien is er te weinig capaciteit: 'We staan in onze vrije tijd zelf die Ontmoetingskamer te schilderen. De vraag is veel groter dan we aankunnen; we kunnen nu maar drie dagdelen per week open zijn. Met meer menskracht kunnen we uitbouwen naar combinaties met lunch. Dan hebben mantelzorgers er ook meer aan.'

De financiering, altijd lastig

Om de Ontmoetingskamer te borgen is afgesproken dat de betrokken partijen zich eraan blijven verbinden. Frans van Muilwijk (directeur van het gezondheidscentrum), geeft aan: 'We hebben er allemaal belang bij en nemen bestuurlijke verantwoordelijkheid. Ook al gaat het om uren die niet helemaal patiëntgebonden zijn.'

De gemeente vindt de Ontmoetingskamer een goed voorbeeld van iets wat van onderop is ontstaan. 'Nu moeten ze wel meebewegen en bijvoorbeeld de coördinator financieren. In de toekomst willen ze dergelijke zaken sneller kunnen realiseren. Dat stuit nog op knellende kaders, dus er moet binnen de gemeente een omslag plaatsvinden. Nu is het uit bestaande budgetten gefinancierd.'

Zorgverzekeraars willen een businesscase

De zorgverzekeraars zijn gepolst, maar die willen eerst een businesscase. Frans: 'Maar dat is duurder dan het hele project. Het punt is: vroeger werd dagbesteding gefinancierd uit Z1,2,3. Willen we dat bewoners langer thuiswonen? Dan moet de vervangende dagbesteding ook ontwikkeld en gefinancierd kunnen worden.'

Marijke Vos geeft aan dat de combinatie zorgverzekeraars en preventie taai blijft. Sociaal Werk Nederland neemt dit mee als signaal.

Het bedrijfsleven is benaderd, maar zal niet snel professionals of activiteiten financieren. Er zijn wel enkele bedrijven (SPAR, Lunchroom De Groene Vlinder, Rabobank) bereid gevonden te sponsoren en mee te doen in het kader van dementievriendelijk Brabant.

Tijdens het werkbezoek hebben de partijen rond de Ontmoetingskamer Dementie officieel hun commitment bekrachtigd door een document te ondertekenen. Daarmee geven zij aan om na de opstartperiode structureel door te gaan (foto links).

Marijke Vos heeft samen met Brabant Dementievriendelijk een aantal dementiespeldjes opgespeld bij de vertegenwoordigers van Spar, Rabobank en lunchroom de Groene Vlinder die de aanpak ondersteunen (foto rechts).

Deel twee: het Jongerenwerk van R-Newt

Tijdens het tweede deel van het werkbezoek zet ContourdeTwern het vernieuwende, imposante, urgente en baanbrekende jongerenwerk van [R-Newt](#) in de schijnwerpers. Een aantal jongerenwerkers van het grote ([77 man/vrouw](#)) team van R-Newt had jongeren

bereid gevonden zelf uit de doeken te doen wat het jongerenwerk voor hen betekent. Twee meiden gaven aan dat [Jandino Asporaat](#) en Archell Thompson [als rolmodellen fungeerden](#) toen ze kwamen vertellen over hun voorstelling "Wat nou succes!?". Met de boodschap dat je zelf bepaalt wat je van je leven maakt. Hun verhaal maakte indruk omdat ook zij het niet makkelijk hadden in hun jeugd. Een van de meiden vertelde dat ze dankzij dit herkenbare verhaal toch koos voor de studie die haar eerst te moeilijk leek.

Jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt vertelden wat ze hebben aan de programma's Fix up your life en [BeChallenged013](#). Een van de jongens werd vroeger gepest, maar zit nu goed in zijn vel doordat hij in het programma aan zichzelf heeft gewerkt. Nu kookt hij niet alleen bij onder meer [Chef's Level](#), maar coacht hij op zijn beurt andere jongeren. 'Het is een warme ontvangst, er is aandacht. Dat was nieuw voor mij.' Positieve psychologie, geluk, liefde & aandacht, hoop. Basiswaarden die je als mens nodig hebt. Peer-educatie is ook een van de methodes. De jongeren worden aangesproken op hun talent: muziek maken, koken, dingen doen waar je blij van wordt. En van daaruit bouwen ze hun veerkracht op.

Succesvolle leer- en werktrajecten

De educatieve en de beroepsgerichte component zijn ook belangrijk: 'We zoeken alternatieve routes voor leer- en werktrajecten, in bijvoorbeeld horeca en beveiliging. Waarom het hen hier wel lukt om weer op de rails te komen? Jongeren komen niet vanzelf, je moet er als jongerenwerker erop. Naar plekken waar jongeren zijn, contact maken en vertrouwen winnen. Dan op zoek gaan naar de vraag achter hun vraag. En oog hebben voor de kansen en mogelijkheden van de jongeren, in plaats van alleen hun problemen. 'De coaches helpen je met alles; ze zien je bewust: zij zien wel dat je niet lekker in je vel zit, als je 's ochtends binnenkomt, en bespreken dat ook met je. Deze klas is meer een team.'

Het is wel een dagelijkse worsteling met het roc om steeds weer rond te krijgen dat de jongeren de cognitieve vakken kunnen volgen maar ook de andere lessen en trajecten kunnen doen.

De jongeren worden ook na afloop van de training gevolgd. Dat moet ook van de gemeenten. Hoe faciliteer je dit soort onderwijs structureel?

R-Newt-manager Floor van Berkel: 'Ook hier gaat de financiering niet vanzelf. Dat is echt een struikelblok. Kan de gemeente Tilburg dit verder blijven doen? Moet het via de studiefinanciering geregeld gaan worden? Daar zijn we nog niet uit.'

De kunst van het succes of het succes van de kunst

Jongerenwerker [Amine Abarki](#) vertelde hoe hij met vijf ex-gedetineerde jongens door kunst contact maakt en vervolgens met hen verder gaat om ze aan het werk te krijgen en het leven weer op te pakken. Kunst is niet alleen voor de elite! [Portraits](#) is een korte film over dit project.

Daarnaast hebben deze jongeren absoluut een werkvoorziening nodig. De

werkvoorziening heeft in Tilburg nu vooral witte, oudere autochtonen; dat is geen afspiegeling van de bevolking en de behoefte! Van de vijf dansers heeft Amine er drie zelf via de straat geworven. Die waren dus totaal niet in beeld bij de gemeente. Belangrijke waarden en randvoorwaarden om deze jongeren te bereiken: een veilige omgeving bieden, je "zachte kant" mogen laten zien, succeservaringen opdoen, perspectief krijgen.

Optreden voor Willem-Alexander

Dat geldt ook voor het laatste R-Newt-project dat werd belicht: [Wie Wil Jij Zijn](#). [Brandon en Frankie](#) doorliepen dit traject en gaven mede dankzij de R-Newt-coaches in 2017 een slotconcert; Frankie is nu zelf ook coach. Muziek was mijn redding is hier wel het toepasselijke credo. Met als voorlopig hoogtepunt een [optreden voor Willem-Alexander op Koningsdag](#). Hij werkt nu en heeft een positieve draai aan zijn leven kunnen geven.

Het werkbezoek maakte duidelijk dat het sociaal werk de expert is in het zoeken en benutten van human resources in de wijk. Er is een enorm potentieel aan te boren!

Jennifer Elich en Nienke Kuyvenhoven (Sociaal Werk Nederland)

